Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina antradieniais ir penktadieniais

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ“
Vaikams — „VARPELĮ“

Nr. 5 | Vilnius 1938 m. gegužės 13 d. | Pirmi metai

Šiame numeryje

Varšuvoje ir Kaune derybos vyksta sėkmingai. Anglijos karalius vyks į Paryžių. Abisinijos karalius netikėtai atvyko į Ženevą. Didelis gaisras Palangoje.

Blogėja Čekoslovakijos padėtis. Pageidavimai minint Motinos Dieną. Ne viskas auksas, kas žiba.

ŽINGSNIS PO ŽINGSNIO

Turime galvoje Lietuvos-Lenkijos diplomatinių santykių užmezgimą ir tolimesnę jų eigą, kuri atrodo šitaip:

Žinomose aplinkybėse diplomatiniai santykiai buvo užmegsti kovo 19 dieną. Kiek vėliau, to paties mėn. 29 dieną į Kauną atvyko pirmas Lenkijos pasiuntinys min. Pr. Charvatas, į Varšuvą pirmas Lietuvos pasiuntinys min. K. Škirpa. To paties mėn. 31 dieną Kaune ir Varšuvoje buvo įteikti valstybių prezidentams paskyrimo raštai ir nuo to dienos Varšuvoje plevėsuoja Lietuvos vėliava, Kaune—Lenkijos.

Vadinasi, kovo 31 dieną pasibaigė pirmasis santykių užmezgimo laikotarpis. Kai kas privengė, kad tuo ir pasibaigs. Tačiau netrukus paaiškėjo, kad tarp abiejų valstybių santykiai bus plečiami ir, anksčiau ar vėliau, bus sunormuoti taip, kaip yra visame pasaulyje. Ir tikrai, jau balandžio 25 dieną Kaune prasidėjo derybos dėl tiesioginio susisiekimo paštu. Derybos užtrūko iki šio mėn. 2 dienos, kada ir buvo pasirašyta sutartis. Jai pradėjus galioti šio mėn. 10 dieną, jau galima siuntinėti ir gauti laiškus, naudotis telefonu, telegrafu, siųsti ir gauti perlaidas, siuntinius ir panašiai.

Be to, balandžio 29 dieną Kaune prasidėjo derybos dėl susisiekimo vandenimis. Čia turima galvoje miškų plukdymas Neries ir Nemuno upėmis ir taip pat laivų susisiekimas tarp Klaipėdos ir Gdynios. Derybos irgi baigiamos.

Pagaliau, balandžio 29 dieną Varšuvoje prasidėjo derybos dėl tiesioginio susisiekimo geležinkeliais. Iš kitoje šio numerio vietoje dedamo pranešimo matome, kad derybos vyksta sėkmingai ir netrukus tenka laukti sutarties pasirašymo. Pradėjus šiai sutarčiai galioti, prasidės tiesioginis susisiekimas traukiniais, o pasirašius konsularinę sutartį, galima bus ne tik nusiųsti ir gauti laiškai, telegramos ir panašiai, bet gavus užsienio pasą ir vizą galima bus ir patiems nuvykti.

Žodžiu, žingsnis po žingsnio ilgainiui bus prieita prie normalių santykių tarp abiejų suvereninių-nepriklausomų valstybių.

Suminėję tai, norime palinkėti, kad santykiai ir toliau nebūtų drumsčiami, kad jie vystytųsi normaliu būdu. Tačiau yra dar vienas faktas, kuris ir verkiant reikia suminėti, nes šis faktas liečia mus, Lenkijos lietuvius, liečia ir Lietuvos lenkus. Mes nežinome, kokia yra Lietuvos lenkų padėtis, nežinome, kiek Lietuvos lenkai turi *laikraščių*, kiek jie turi *draugijų*, kiek turi *pradžios mokyklų*, kiek *gimnazijų* ir kiek, pagaliau, turi *ekonominio pobūdžio įstaigų*.

Bet gerai žinome mūsų padėtį, žinome, kiek mes šiuo metu turime *laikraščių draugijų, pradžios mokyklų, gimnazijų ir ekonominio pobūdžio įstaigų*.

Tai pažymėję, mes norime manyti, norime tiesiog tikėti, nes daugiau jau nieko negalime, kad tai gerai žino ir tie aukštieji veiksniai, kurie, anksčiau ar vėliau, tarsis dėl Lenkijos lietuvių ir Lietuvos lenkų, ir kad abiejų valstybių tautinėms mažumoms užtikrins kultūrinio, ekonominio ir politinio gyvenimo teises.

Tiek šiuo žygiu trokštame pasakyti, matydami pirmuosius žingsnius normalizuojant santykius tarp abiejų valstybių.

Derybos dėl tiesioginio susisiekimo geležinkeliu

„Aido“ skaitytojams jau buvo pranešta, kad balandžio 29 dieną į Varšuvą atvyko Lietuvos geležinkelių delegacija su direktoriumi Augustaičiu priešakyje vesti derybų dėl tiesioginio susisiekimo geležinkeliu.

Derybos Varšuvoje prasidėjo tą pačią dieną ir su mažomis pertraukomis tęsiasi iki šiol. Prieš pora dienų, būtent šio mėn. 10 dieną, oficialė telegramų agentūra PAT lenkų spaudoje įdėjo tokį pranešimą:

„Lenkijos-Lietuvos geležinkelių konferencija vyksta sėkmingai. Pirmoji komisija ruošia vyriausiąją tarptautinę sutartį. Ši komisija tarp kitko jau aptarė perdavimo-priėmimo stočių nustatymą Lentvaravas—Kaunas geležinkelio linijoje. Lenkijos pusėje perdavimo-priėmimo stotis bus Lentvarave arba Zaviasuose, Lietuvos pusėje — Vievyje. Komisija aptarė minėtose stotyse tarnybos sutvarkymą, traukinių vedimą ir pan.

Antroji komisija svarsto vykdomąją sutartį, kuris bus abiejų pusių pasirašyta. Tarp kitko svarstomas traukinių suskirstymas Lentvaravas—Kaunas geležinkelio linijoje, betarpiškų traukinių vagonų perleidimas, nustatoma prekių traukinių sudėtis, sunkumas ir pan.“

Kada bus galutinai pabaigtos derybos dėl tiesioginio susisiekimo geležinkeliu, tuo tarpu dar nežinia. Manoma betgi, kad sutartis bus pasirašyta dar šį mėnesį.

Ir dėl susisiekimo vandeniu

Nuo balandžio 29 dienos Kaune vedamos derybos dėl tiesioginio susisiekimo upėmis ir jūrėmis.

Dabar pranešama, kad šios derybos jau pabaigtos.

Šio mėn. 11 dieną popiet Kaune lietuvių ir lenkų delegacijų pirmininkai parafavo (pasirašė vardų ir pavardžių pirmomis raidėmis) sutarties protokolą. Sutartyje numatoma susisiekimas laivais ir upėmis medžių plukdymas.

Be to, „Kur. Warszawski“ praneša, kad šią vasarą laukiama iš Lietuvos vasarotojų į Druskinykus. Ryšium su tuo yra kilęs sumanymas ties Druskinykais pastatyti ant Nemuno tiltą.

Nauja Lietuvos Valstybės konstitucija

Prieš tris mėnesius Lietuvos Seimo priimta valstybės konstitucija pradėjo veikti gegužės mėn. 12 dieną. Šia proga tą dieną įvyko iškilmingas Seimo posėdis, kuriame pasakė kalbą Seimo pirmininkas inž. K. Šakenis. Po to atvykęs į Seimą Valstybės Prezidentas Antanas Smetona pasakė Tautai pritaikintą kalbą, kurioje apibūdino naujos konstitucijos reikšmę ir suminėjo piliečių pareigas.

Į šį iškilmingą Seimo posėdį buvo atsilankę vyriausybės nariai, Kaune esą užsienio valstybių atstovai, vietos organizacijų, įstaigų ir spaudos atstovai.

Naujos konstitucijos įsigalėjimo dieną Lietuvos Valstybės miestai ir miesteliai buvo pasipuošę tautinėmis vėliavomis. Be to, tą dieną tautiškos organizacijos ir mokyklos rengė paskaitas, kuriose buvo aiškinami naujosios konstitucijos nuostatai.

Maršalo Pilsudskio mirties sukaktuvės

Šio mėn. 12 dieną suėjo lygiai treji metai, kai Varšuvoje mirė pirmas Lenkijos Maršalas Juozapas Pilsudskis. Velionies kūnas buvo palaidotas Krokuvos katedroje, o širdis Vilniuje, Rasų kapinėse, kur taip pat buvo palaidotas Maršalo motinos kūnas, atvežtas 1935 metais iš Sugintų.

Visa lenkų tauta kasmet mini Maršalo J. Pilsudskio mirties sukaktuves. Paminėjo jas iškilmingai ir šiemet.

Didžiausios iškilmės buvo surengtos Varšuvoje, kur Maršalas visą laiką gyveno ir mirė, Krokuvoje, kur jis palaidotas ir Vilniuje.

Lenkų spauda, Maršalo Pilsudskio mirties kukaktuvių proga, plačiai rašo apie jo nuopelnus lenkų tautai kovojant jai už savo nepriklausomybę.

Lenkijos vokiečiai buriasi į vieną partiją

Lenkų spaudoje pasirodė žinių, kad šiomis dienomis Lenkijos vokiečių tarybos pirmininkas senatorius Hasbachas buvo apsilankęs pas premjerą generolą Skladkovskį. Audiencijos metu senatorius Hasbachas pranešė p. Premjerui, kad Lenkijos vokiečiai organizuoja vieną partiją, prie kurios prisidėsiančios ligi šiol veikusios vokiečių partijos. Tik kol kas nenori prie bendros partijos prisidėti vadinamoji „Jungdeutsche Partei“.

Kokie yra naujos Lenkijos vokiečių organizacijos tikslai ir kokie bus jos reikalavimai, tuo tarpu neskelbiama. Prasitarė apie tai tik Vilniaus endekų dienraštis „Głos Narodowy“, pareikšdamas nuo savęs, kad vokiečiai esą statysią penkis reikalavimus, apie kurių išpildymą esą negali būti ir kalbos.

Tautų Sąjungos Tarybos posėdžiai

Šio mėn. 9 dieną Ženevoje prasidėjo Tautų Sąjungos Tarybos 101 sėsija, kuriai pirmininkauja Latvijos užsienių reikalų ministeris Muntersas

Telegramų pranešimu, pirmame posėdyje Tarybos nariai pasisakė dėl neseniai pasirašytos tarp Anglijos ir Italijos draugingumo sutarties, vienbalsiai pareikšdami, kad šį sutartis žymiai sustiprinsianti Europos taiką.

Svarbiausiu betgi dienotvarkės punktu yra italų valdžios Abisinijoje pripažinimas. Šį klausimą Taryba svarstė slaptame posėdyje ir atidėjo iki šio mėn. 12 dienos

Nemažą sensaciją sukėlė prieš kelias dienas spaudoje pasirodžiusi žinia, kad į šią Tautų Sąjungos Tarybos sesiją atvyksiąs Abisinijos karalius Haile Selassie. Vėliau ši žinia buvo paneigta ir diplomatai lengviau atsikvėpė. Tačiau pasirodo, kad pirmykštė žinia buvo teisinga ir šio mėn 11 dieną į Ženevą tikrai atvyko Abisinijos karalius, kuris yra ginti savo valstybės reikalus.

Kaip pasielgs Tautų Sąjungos šulai, atvykus į Ženevą negusui, tuo tarpu dar nežinia. Apie tai pranešime kitame „Aido“ numeryje.

Anglijos karaliaus vizitas Paryžiuje

Kaip jau buvo rašyta, šiemet vasarą atvyksiąs į Paryžių Anglijos karalius Jurgis VI ir karalienė Elžbieta. Bus tai pirmas naujo Anglijos karaliaus išvykimas į užsienį. Todėl visiškai suprantama, kad šiam Anglijos karaliaus vizitui Paryžiuje priduodama labai didelės politinės reikšmės. Visų pirma pabrėžiama, kad Anglijos karaliaus atsilankymas Paryžiuje, žymiai sustiprius Anglijos-Prancūzijos santarvę, apie kurią paskutiniu metu vis daugiau kalbama ir rašoma.

Spaudos pranešimu, Anglijos karalius atvyks į Paryžių birželio 28 dieną ir Prancūzijos sostinėje išbus tris dienas.

Visi Paryžiaus laikraščiai jau dabar plačiai rašo apie būsimą Anglijos karaliaus vizitą, pranešdami, kad visa prancūzų tauta rengiasi primti kuo iškilmingiau aukštąjį svečią.

Sveikatos reikalai Lietuvos Valstybėje

Dabartinė Lietuvos Valstybės vyriausybė stropiai vykdo savo užsibrėžtus planus. Ji daro visa, kad valstybės gyventojų ekonominė ir kultūrinė būklė ir toliau būtų gerinama, kad turimomis medžiaginėmis ir dvasinėmis gėrybėmis galėtų naudotis visi krašto piliečiai.

Taip pat neužmiršti ir žmonių sveikatos reikalai. Vyriausybės nutarimu, visoje valstybėje dabar steigiama 217 sveikatos punktų, kurių kiekviename bus gydytojas ir akušerė. Pagal atskiras apskritis sveikatos punktų tinklas sudaromas tokis: Alytaus apskrityje 11 punktų, Biržų — 11, Kauno — 13, Kėdainių — 11, Kretingos — 12, Marijampolės — 12, Mažeikių — 8, Panevėžio — 16, Raseinių — 9, Rokiškių — 10, Seinų — 6, Šakių — 7, Šiaulių — 23, Tauragės — 12, Telšių — 9, Trakų — 8.

Šiuose visuose sveikatos punktuose neturtingiems gyventojams medicinos pagalba bus teikiama nemokamai.

Šiems reikalams Lietuvos vyriausybė yra paskyrusi 2 milijonu litų. Be to, sveikatos punktams įrengti nemaža lėšų skiria ir savivaldybės.

Sudegė Palangos miesto dalis

Gegužės 10 dieną svarbiausią Lietuvos Valstybės kurortinį miestą — Palangą ištiko didelė nelaimė: kilęs gaisras sunaikino žymią miesto dalį. Sudegė 118 gyvenamųjų ir apie 200 negyvenamųjų trobesių. Apie 200, šeimų iš viso apie 1500 žmonių liko be pastogės. Be to, sudegė klebonija (iš jos kilo gaisras), lietuvių gimnazijos patalpos, 8 komplektų pradžios mokykla, pašto įstaiga, savivaldybės sandėlis, Lietuvos Pagrąžinimo Draugijos turtas, žydų bankas, gintaro dirbtuvės ir visa eilė krautuvių. Sudegė Vytauto Didžiojo ir arčiau esančių kitų gatvių trobesiai, kurių daugumas buvo mediniai. Nuostolių padaryta daugiau kaip 2 milijonai litų.

Dėl šios nelaimės Lietuvos vyriausybė turėjo atskirą posėdį, kuriame nutarė Palangos padegėliams teikti paramos. Taip pat palangiečių likimu rūpinasi įvairios organizacijos ir privačios įstaigos. Visame krašte palangiečiams renkamos aukos.

Čekoslovakija — svarbiausias politinis KLAUSIMAS

Šio mėn. 10 dieną sugrįžo iš Rymo Vokietijos kancleris Hitleris, viešėjęs Italijoje šešias dienas. Be kariuomenės paradų ir visokių iškilmių, Ryme Mussolinis su Hitleriu aptarė visą eilę svarbių politinių klausimų, kurie liečia ne tik abidvi didžvalstybes, bet ir visą Europą.

Tiesa, plačiai apie politinius abiejų diktatorių pasitarimus kol kas nerašoma, bet Europos spaudoje, kurios korespondentai yra Ryme, apie tokius pasikalbėjimus pasirodė sensacingų žinių.

Visų pirma pranešama, kad viešint Hitleriui Ryme buvo nustatyta, kur gali plėsti įtaką Vokietija ir kur Italija. Iš šešių punktų svarbiausias yra Čekoslovakijos klausimas.

Telegramų pranešimu, Musolinis esąs pareiškęs, kad Italija Čekoslovakijos likimu esanti visiškai nesusidomėjusi ir šiuo klausimu paliekanti Vokietijai laisvas rankas.

Tuo pačiu metu pranešama, kad Vokietijos vyriausybė yra griežtai nusistačiusi paremti savo tautiečių reikalavimus, kuriuos jie pastatė Čekoslovakijos vyriausybei. Gal todėl Europos spauda dabartinę padėtį laiko labai rimtą, kurią pirmiausia yra susidomėję patyčekai, kurių vyriausybė deda visas pastangas susilikviduoti geruoju paaštrėjusį klausimą.

Pagaliau, pranešama, kad pačioje Čekoslovakijoje vis dažniau įvyksta susirėmimų tarp čekų ir vokiečių gyventojų. Už visa tai Berlyno spauda nenustoja kaltinusi Čekoslovakijos vyriausybės, duodama suprasti, kad tokia padėtis ilgai tęstis negalėsianti.

PAVASARIO EGZAMINAI IR KAS TOLIAU

Pavasaris — smagiausias mokiniams laikas. Visi jie, nelyginant tie paukščiai į dausas, pakėlę sparnus skristi į savo tėviškę, ir laukia-nesulaukia mokslo metų pabaigos. Bet pavasaris mokiniams drauge ir sunkiausia metų dalis. Šiuo laiku lemiamas kiekvieno mokinio likimas: pakelti į kitą klasę ar ne, leisti egzaminuotis ar palikti antrus metus toje pačioje klasėje. Ir čia visi mokiniai galima būtų suskirstyti į tris kategorijas. Gerieji mokiniai, kurie iš anksto nusijaučia be kliūčių pasieksią aukštesnę klasę; blogieji, nepasitikį savo jėgomis, gerai numaną nebūsią pakelti į aukštesnę klasę, nors dažnai dar ilgai nepasiduodą ir „kovoją“ su mokytojais iki galo, kad jiems dvejetukus trejetukais pakeistų; ir tretieji — vidutiniški, kuriems savo likimas aiškiai nežinomas ligi paskutinės mokslo metų dienos. Nors ir sprogsta medžiai, nors lauke toliau vis labiau šiluma viršų ima, o dirvose rugiai žaliuoja, tačiau atostogos mokiniams dar ne tiek aktualios, kiek yra aktualus perėjimas iš klasės į klasę, ar gimnazijos baigimas. Šiemet lietuvių gimnazija Vilniuje turi dvi išleidžiamąsias klases: Senosios gimnazijos tipo paskutinę aštuntąją klasę ir naujosios gimnazijos tipo ketvirtąją klasę. Abidvi gaus matūras, viena senojo, antra naujojo tipo ir, galima pasakyti, du spiečiai netrukus išskės savo sparnus į platesnį pasaulį laimės ieškoti ir jaunųjų jėgų išmėginti. Visiems kaip toms bitėms, dėl kurių nors aplinkybių nuo avilio nublokštoms, teks daugiau pavargti ir mažiau į savo avilį medaus parnešti, kitiems gal teks gerokai pasidarbuoti ir į tautos avilio korius prikrauti ne vieną akelę skaniųjų sulčių, surinktų iš mūsų krašto gėlynų ir augalų. Tai pareis pagaliau nuo sąlygų, nuo asmens sugebėjimo, noro, valios stiprumo ir nuo pasirinktos specialybės.

Baigusiems mokyklą mokiniams bus nemaža džiaugsmo ir rūpesčio. Iš vienos pusės jiems bus atviras kelias toliau veržtis į lietuvių inteligentų eiles, iš antros — atsiras naujų keblumų. Jau kelinti metai baigusiems gimnaziją prieš akis atsistoja didelis klaustukas, *kas veikti toliau,* kuri mokslo šaka pasirinkti, kad vėliau galima būtų pelnyti duonos kąsnį. Gimnazijos suole daugeliui mokinių rūpi visų pirma vargais negalais pabaigti mokyklą. Tolimesne ateitimi jiems lyg nėra kada rūpintis. Vienas kitas, kuriam mokslas lengviau sekasi, turi, tiesa, aiškesnių ateities planų. Dauguma tačiau apie specialybės pasirinkimą galvoja tik paskutiniu momentu.

Kiekvienai daugiau ar mažiau organizuotai visuomenei rūpi, kad jos jėgos būtų racionaliai paskirstytos ir išnaudotos. Todėl baigusiojo tolimesnis likimas rūpi ne vien tėvams ar globėjams, bet ir visuomenei. Kas iš lietuvių visuomenės yra kilęs, jos syvais mitęs, tas į tą pačią visuomenę šiokia ar tokia forma turi ir grįžti. Šiandien gyvenimo sąlygos yra tokios, kad kiekvienas žygis be aiškaus plano, be nuovokos yra labai nuostolingas. Todėl tiek mokinys gimnazistas, tiek mokinys amatininkas, dar mokykloje tebūdamas, daug turi galvoti dėl savo ateities. Čia svarbu kiekvienam mokiniui pažinti save, tinkamai įvertinti savo jėgas ir jau pirmaisiais mokslo metais kreipti daugiau dėmesio į tą dalyką, kuris jo ateities specialybei bus pagrindinis. Galima drąsiai tvirtinti, kad ir vidutiniškų gabumų mokinys, baigdamas gimnaziją, gali ypač gerai pramokti vieną kurį dalyką, jei specialiai juo visą laiką domėjosi. Negabumu pasiteisinti čia, tur būt, negalima dėl to, kad kiekvienas žmogus nevienoje, tai kitoje srityje daugiau ar mažiau vis yra gabus. Blogiau esti tuomet, kai gabumai nesutinka su pamėgimu. Tačiau žmogus dažniausiai mėgsta tai, kas jam sekasi, kuo jis domisi. Šiandien praktiškiausi yra realieji mokslai. Todėl į juos daugiausia ir reikėtų dėmesį kreipti. Aukštosios mokyklos dabar tik vienas kitas skyrius turi praktinę reikšmę, duoda pragyvenimo šaltinį, kiti skyriai—negyvenimiški. Todėl lieka ieškoti visų pirma praktinių mokslų bendromis jėgomis abiturientams ir visuomenei. Vis dėlto, ir čia svarbu kiekvienam, ieškančiam specialaus mokslo, *pažinti save,* kad galima būtų produktingiausiai išnaudoti laiką ir savo sumanumą. Be universiteto, dabar yra visa eilė amato gimnazijų, į kurias ypač lengva būtų įstoti baigusiems naujojo tipo gimnaziją. Geras, išsilavinęs ir susipratęs amatininkas būtų dabar visiems mums tikra laimė. Tik ir čia reikia pamėgimo. Kas manytų, kad baigiusiam gimnaziją negarbinga čia siūlomąja kryptimi eiti, man rodosi, labai klystų. Ši kryptis, šitoks kelias šiuo metu yra kaip tik vienas iš garbingiausių ir naudingiausių. *V. M.*

Pageidavimai minint Motinos Dieną

Motina gynėja.

Mums tenka kovoti su nutautėjimu. Nutautinimo veiksniai mūsų spaudoje buvo ne kartą nurodyti, todėl apie juos per dažnai netenka kalbėti. Dėlto dabar pakalbėkime, kaip to pavojaus išvengti.

Mūsų gyvenimo sąlygos mums visiems gerai žinomos. Joms esant, mums tenka grįžti prie paprastųjų apsisaugojimo priemonių stengiantis jas tobulinti ir iš jų imti visa, kas galima paimti. Motinos Diena, kreipia mūsų dėmesį į motinos rolę šeimoje prie tautos židinio.

Vaiko gyvenime motinai dažnai tenka gynėja būti. Silpnučiam vaikeliui pirmaisiais jo gyvenimo metais iš visur gresia pavojai, kuriems jis nepriaugęs. Daug ko vaikutis ir nereikalingai bijo: visur jam baidyklės, iš visur maumas eina. *Motina—tai jėga, motina—tai meilė, motina — tai pasitikėjimas;* prie jos ir glaudžiasi vaikutis, o jinai jį gina ir užstoja. Prie motinos prisiglaudus, pavojai nyksta patys.

Tautinėje srityje.

Daug galimybių vaikelį ginti nuo pavojų turi motina lietuvė ir tautinėje srityje. Tik pažiūrėkime.

Lietuvio turtas ir žymė — tai jo lietuviškoji kalba. Mūsų krašte netekti tos kalbos — tai nustoti būti lietuviu. Tokiame žmoguje daug yra psichinių (dvasios) lietuvio savybių — jo kilmė, kraujas, išvaizda lietuvio, bet jo kalba kitokia ir jis jau nebelaikomas lietuviu. Motina gynėja čia daug gali. *Tegu tik jinai su savo vaikučiu nuo lopšio kalba lietuviškai,* tegu tik į savo šeimą neįsileidžia kitų kalbų, *tegu tik taiso vaikui lietuvių kalbą, valo ją nuo patekusių iš šalies svetimybių, dainuoja ir gieda jam ir su juo lietuviškai,* o vaikas mokės ir mylės savo motutės kalbą. O kad vaikui tenka pirmą dešimtmetį būti beveik vien šeimoje prie motutės, tai jos įtaka didelė ir gili. Deja, yra mūsų tarpe tokių motinų, kurios nesupranta savo kalbos vertės ir nesirūpina, kad jų vaikeliai ją mokėtų. Jos sako: savosios paskui išmoks, dabar tepasimoka kitų, — ir kalba šeimoje nelietuviškai. Kuo tai baigiasi? Žinome: vaikas lietuviškai neišmoksta, o jei ir pramoksta, tai nepamyli ir jau yra pusiau žuvęs. Kartais dėl to kenčia tėvai, kenčia vaikai ir kenčia jų šeimos gyvenimas. Kiek nesusipratimų, barnių ir vaidų! O kaip savo laiku lengva buvo to viso išvengti, reikėjo tik pastatyti dėsnį: *pirmiau savoji kalba, paskui jau kitos* — ir viskas būtų nuėję gerai.

Vaikeliui besimokinant

Motina gynėja daug pavojų gali pašalinti ir iš vaikelio mokslo. Dabar privalomas mokymas: nori ar nenori, vaikutis turi eiti į mokyklą. Jei mokykloje mokinama lietuviškai — laimė; bet jei to nėra, tuomet būna kitaip: kita kalba, kita daina, kita dvasia eina į vaiko sielą, o per vaiką net ir į šeimą. O kiek vaikeliui kitur tenka prisiklausyti: lietuvių kalba negraži, prasta, su ja tik gyvulėliai ganyti; lietuviai neišmanėliai, užsispyrėliai ir t.t. Vaikutis gyvenimo nepažįsta, žmonių visų gudrybių neišmano, tai girdėdamas iš karto liūsta, skursta, o paskui ir pagalvoja: geriau būsiu ponas, protingas, neužsispyrėlis, neparsidavėlis, — ir traukiasi nuo savųjų, nuo savo tautos.

Motutė, mieloji motutė čia daug galėtų atitaisyti. *Tik tegu ji paklausinėja grįžusį vaikelį, kas jam šiandien atsitiko, kas patiko, kas nepatiko, ir vieną tegu paaiškina, kitą papildo, o dar kitą lietuviškai nušviečia;* tegu savo laiku paduoda knygutę ir laikraštėlį, prižiūri, kad vaikutis tai skaitytų, pasikalba su juo apie tai, ką paskaitė, o pavojams reikšmę sumažins, užkirs jam kelią, o gal net atsieks ir daugiau: iš blogumo išves gerumą. Tiesa, tam reikia kiek mokslo, žinių, betgi jau šiandien motinomis virsta tos lietuvaitės, kurios mokėsi savo laiku „Ryto“ mokyklose, kurios paskaito knygą ir laikraštį. Joms tos pareigos neturėtų būti neįkandamos, reikia tik susirūpinimo ir pavojaus įsisąmonimo. Be to, dabar visur sodžiuose yra šviesesnių žmonių, kurie reikale gali padėti, papildyti motinos darbą.

Vaikas ir aplinka

Aplinka irgi veikia. Paaugo vaikelis, jam namie jau ankšta, jis bėga pas kaimyną, miestelin, sueina su draugu, ieško pramogų, žaidimų. Tarp tų, kuriuos jis mato ir girdi, yra visokių žmonių; tai, ką jis išgirsta, būna ir priešinga lietuviams; kai kada ir elgesys piktina jautrią mažučio širdelę. *Motinai gynėjai reikia pavirsti angelu sargu savo brangiajam ir nematomu būdu būti nuolat su juo* jo pavojams pažinti ir juos atremti. Mylinčiai motutei tai nesunku būtų padaryti: vienur žvilgterėk, kitur pasiklausyk žmonių pasakojimų, o paprastai reikia tik leisti pačiam vaikeliui pasipasakoti. Neliks nieko, kas nebūtų atskleista, pavojai išryškės ir teks vienur įspėti, kitur pabarti, dažnai tik paglostyti ir priglausti vaikelį, o kitų įtaka nuslinks, kaip debesėlis vėjo varomas.

Motina tikybos saugotoja

Motina gynėja turi darbo ir prie vaiko santykio su Dievuliu; ne todėl, kad vaikučio tautystei grėstų pavojus iš Dievulio, ne, jis geras ir liepia tėvynę mylėti, bet kad žmonės imasi savo žemiškų tikslų ir per Bažnyčią siekti. *Motutė jau iš anksto turėtų namie mokyti vaikutį lietuviškai melstis ir poterėlius kalbėti, kad, kai jis, pasirodys mokykloje ar bažnyčioje, jau būtų lietuvis; reikia jam parūpinti lietuvišką maldaknygę ir išmokyti jis lietuviškai išpažintį atlikti.* Nevalia to darbo atiduoti kitiems, kai kada svetimiems. Tada gali susidaryti ir keblumų: gali kai kas už tai pykti, barti, — ką darysi? — už tautą reikia ir nukentėti.

Motina didvyrė

Amžių bėgyje daug mūsų lietuvių paskendo ar sutirpo kitų tarpe, daug ir šiandien dar mūsų akyse nyksta. Ar mums neskauda širdį? Oi, skauda ir dar kaip! Juk tai mūsų pačių mirtis. Tai ką gi? Gražus pasiaukojimas kareivio, kai jis ima ginklą ir eina ginti užpultos tėvynės, mes jį vadiname didvyriu, jo žygius dainomis apdainuojame, į pasakas dedame... O ar nemažiau gražus darbas, kai motutė gynėja stoja savo vaikelio sargybon ir gina jo tautiškąją gyvybę nuo nuolat pakylančių iš aplinkos pavojų. Ten reikia didvyriškumo ir čia jo reikia, ten reikia kraujo ir čia jo reikia, — kantrybės kraujo, kurs liejas su dar didesniu skausmu, negu tenai. Ten proga reta, o čia kasdieninė, ten garbė viliotoja, o čia kasdienis pilnumas ir tyla; bet, jei vyras kareivis gina tėvynę, tai moteris auklėtoja gina sūnų kareivį. Ar tai nesvarbu? Ar tai negarbinga?

Lietuvė moteris turi to darbo gražių pavyzdžių savo senolėse. Pasitikėkime, kad ir šiandien ji atras savo motiniškume jėgų pasišvęsti ir bus mūsų tautai ištikima Motina gynėja.

A. Radeika.

JŪRUŽĖ

Motinos malda

Pravėrė langą. Kambarys pritvino gaivaus oro ir pavasariško kvapo. Iš sodo atskrido jaukus bičių ūžimas.

Pranutė pasirėmė ant lango ir žiūri į žiedais apsnigtus medžius. Jos baltas, smulkus veidelis šypso, o akyse spindi šviesos kibirkštėlės. „Kaip gera, kaip gera, kad grįžau... Pas motulę, į namučius“ — šnibžda lūpos.

Visas nėrimas ir skaudžios abejonės kažkur dingo. Dabar jai net keista visa tai atsiminus. Dabar jai nesuprantama, kaip galėjo tilpti jos galvoj mintis, žudanti jos ateities viltį.

Ne, ji sveika, ji tvirta ir drąsi. Ateis didelis, gražus gyvenimas. Ateis sunkus darbas ir rūpestis. Bet ji liks tvirta. Viską ji apsiaus tuo švelniu skaistumu, kuris liejasi į jos širdį iš baltųjų žiedų.

Pranutę užbūrė pavasaris. Tik trys dienos, kaip ji grįžo į tėviškę — į Bališkius. Bet ji dar gyvena pirmuoju susitikimo džiaugsmu.

Grįžo netikėtai, prieš mokslo pabaigą. Daktaras pasakė, — jai esąs reikalingas ilgesnis poilsis.

Buvo liūdna palikti darbą. Draugus. O namie — graudu žiūrėti į motinos nusiminimą. Bet Pranutė įtikino ir nuramino ją savo linksmumu. Ji nebejautė nuovargio. Pavasaris kvietė ją juoktis, dainuoti, skrajoti.

Sodelis. Gelsvi smėlio takai. Gėlės ir žaliuma. Ir viskas taip miela, taip brangu. Viskas kalbina ją meilės žodžiais. Visur ji mato savo motutės darbščias rankas.

O, kada pailsės tos darbščios rankos? Kada pabėgs rūpesčiai iš tos mylimos širdies?

Pranutė ramina save: dar metai ir ji dirbs, dirbs sunkiai. Tada ji prieis prie motulės, paims jos nuvargusią ranką ir pasakys...

Lėti žingsniai nutraukė Pranės mintis.

— Tai tu, mama! Jau grįžti iš dėdienės. Ir su gėlėm!

Dvi mėlynos, geros akys žiūri į ją šypsodamos. Tose akyse — rūpestis ir meilė. Džiaugsmas ir liūdesys.

— Vaikeli, tu turėjai šilčiau apsivilkti. Kas, kad šilta. Pavasario oras visada apgaulingas.

— Vai ne, motule. Saulė tokia karšta. Ir tiek žiedų, žiedų... O be to, aš labai gerai jaučiuosi ir daug valgiau pusryčių.

Motina žiūri į ją ir raukšlėtam jos veide nušvinta šypsena. Ji glosto šviesią dukrelės galvą ir sėda šalia jos ant suolelio.

— Taigi, buvau Būčiūnuos. Nustebo mane pamatę. Nusiminė išgirdę mano reikalą. Prižadėjo mums šiek tiek paskolinti. Žinai, ir jiems sunku su tais pinigais... Sekmdienį žadėjo apsilankyti. Pasikalbėsim tada visi.

— O man atrodo, mama, kad neverta tiek rūpintis. Kam man reikia to kurorto, jei aš taip tvirtai jaučiuos? Maža, ką sako gydytojas. Pagaliau. kuo čia ne kurortas? Aš net per porą savaičių manau sustiprėti ir grįžti į darbą.

— Ne, dukrele. Turėsi ilgiau pasilikti ir, gal būt, išvažiuoti kitur, jei to reikės tavo sveikatai.

Pranutė žiūri į savo motiną. Kaip ji iš lengvo taria žodžius, ir toks ramus jos balsas. Jos balse virpa meilė. Jos balso virpėjimas paliečia Pranės širdį.

— Motule, kokia tu gera... — tyliai taria jos lūpos O pavargusi motulės ranka vėl švelniai glaudžia šviesią mergelės galvą.

— Dukrele, kaip gi aš nebūsiu gera! Juk tu esi viskas, ką aš turiu pasaulyje.

Pranė liko namie. Ji atsisakė važiuot į pušyną. Buvo gaila palikti vieną motiną rūpesty. Buvo gaila namų ramumo.

Bet jos sveikata vėl pasidarė jai slaptas neramumas. Jėgos negrįžo taip greit, kaip jinai jų laukė.

Atėjo abejonės ir neramus laukimas. Kad galėtų užsimiršti, ji daug skaitė. Kad motina būtų rami, ji daug juokėsi, buvo nerūpestinga ir linksma.

Kasdien lankydavo savo miškelį. Ir mąstydavo prisiglaudus prie augalotos pušies. Prie tos pačios, kur sena senutė sėdėdavo ir sekdavo vaikams pasakas.

Mintys liūliuodavo, mintys žavėdavo. Tik kai mintyse išvysdavo rūpesčio apniauktą motinos veidą — suklysdavo Pranutės svajonės.

Tada ji keldavos iš pavėsio ir eidavo į saulę. Eidavo į saulėtas lankas Pamūšy.

Vėjas žaisdavo su jos skaitomos knygos lapais, o ji — rymodavo ant lieptų, žiūrėdavo į tamsią Mūšos gelmę. Gelmėj liūliavo baltos lelijos. Spindėjo kaip žvaigždės juodam danguj. O tylinčios jų akys mezgė Pranutei gražų jaunystės sapną.

Vieną vakarą...

Ji rymojo ant lieptų, o jis plaukė luoteliu. Plaukė į tą juodą gelmę ir atnešė jai nuskynęs du baltu žiedu.

Vienas žiedas tu, o antras aš, — tarė jis.

Ir šypsojo laimingas. Jo šypsena buvo tokia graži, šviesi, kaip lelija. Pranė žiūrėjo į jį, į jo šviečias akis. Visi žodžiai kažkur dingo. Virpančios rankos glamonėjo drėgną, baltą žiedą, o žvilgsnis nusviro į Mūšos vandenį.

— Kodėl tu man toks geras?..

— Nes tu geriausia, nes tu brangiausia...

Šviesi laimė laimė skrido pro juos ir bėrė žvaigždes.

O šiandien — ji viena. Visa toli. Užmiršta, palaidota, negrąžinama. Liko tik atminimai ir tyli ašara.

Kodėl?

Ne, ji neklausė kodėl. Niekas jai to nepasakytų. Nė Mūšos vandens lašaliai. Nė vėjas. Visi tyli. Visi nežino.

Iš upės kyla šaltos miglos. Rasoja nendrės. Glaudžiasi lelijų žiedai. Gęsta saulėleidžiai. Bet ji nepastebi. Šviesus mėnulio takas virpa Mūšos vandeny ir veda ją per juodą gelmę į nepasiekiamą pilį. Į tolimą, žvaigždėtą...

— Dukrele, nebesėdėk. Eikime. Vakaras šaltas, — sušneko motinos balsas.

— Šalta, šalta, motule. Bet čia taip gera... Aš užmiršau.

Pranę krečia drebulys. Viskas mirga akyse. O galva dega, kaip liepsnoj.

Prie lovos sėdi sulinkusi motina. Jos akys žiūri į baltą pagalvę, ant kurios išsidraikė auksinės garbanos. Paraudęs veidas, užmerktos akys.

Motinos lūpos dreba, — ašaros. Nuvargusios jos rankos guli pajėgiai ant kelių.

— Pasakyk, daktare, juk tamsta žinai.

— Prašau nenusiminti. Jei viskas eis gerai, ji greit pasveiks. Uždegimas nėra smarkus. Truputį didesnis kairėj plaučių pusėj. Tik prašau tamstą būti ramiai. Visų pirma — ramumas.

— Gerai, daktare, dėkui Tamstai.

O tie žodžiai veria jos širdį. Būti ramiai, kada širdis plyšta pusiau? — Tie žodžiai tyčiojasi iš jos. Ji mato, jaučia juose baisią savo nelaimę.

Bet ji rami. Ji vėl sėdi viena. Sulinkusi nelaiminga motina.

Lietuvos Atstovybė Varšuvoje

Atvykus į Varšuvą Lietuvos Nepaprastam Pasiuntiniui ir Įgaliotam Ministeriui p. K. Škirpai buvo imta organizuoti Atstovybės aparatas. Šiomis dienomis jau baigiami paruošiamieji darbai. Iki šiol Atstovybė turi patalpas „Europos viešbutyje" (Hotel Europiejski) pačiame sostinės centre prie „Krakowskie Przedmieście" gatvės. Tiesa, patalpos liuksusinės, bet atstovybės darbui nevisai tinkamos. Dabar surasta naujos patalpos prie „Koszykowa" gatvės arti „Aleje Ujazdowskie". Ten netoli yra Čekoslovakijos ir Vengrijos atstovybės. Aleje Ujazdowskie tai beveik vienų diplomatų ir apgyvendinta.

Lietuvos Atstovybėje darbo yra labai daug. Tiesa, negalima visų formalumų dar atlikti, bet jau ateina tas laikas, kada Atstovybės darbininkai prakaituos nuo ankstaus ryto iki vakaro. Jau ir dabar būna labai daug interesantų. Ateina kaimiečių, kurie sakosi turį Lietuvoje giminių ir prašo leidimo ten nuvykti. Yra visa eilė interesantų, kurie nori į Lietuvą nyvykti prekybos reikalais,turizmo tikslais ir t.t. Kadangi su Lenkija jokių derybų nebuvo, tai iki šiol trumpai buvo atsakoma, kad kol kas vizų neduodama.

Po konferencijų (lietuvių ir lenkų) Kaune ir Varšuvoje dėl pašto ir traukinių susisiekimo palieka dar didelis skaičius aptartinų klausimų. Nėra Lenkijoje Lietuvos konsulato, nevedama prekyba, nepadaryta sutarčių apie turizmą. Jeigu kada nors tai įvyks, pradžioje viskas bus daroma čia Atstovybėje.

Iš pradžių Lietuvos Atstovybės personalas buvo mažas: ministeris, patarėjas, sekretorius ir mašinistė. Dabar atvyko dar trys valdininkai. (NB. Jokio spaudos atachė pasiuntinybėj nėra. Ankščiau pasirodžiusi apie tai žinutė — netiksli).

Darbas verda. Dvi mašinistės tarškia rašomomis mašinėlėmis, šiuža popieriai. Telefonas nenustoja skambinęs. Atstovybės valdininkas nuolat tik priimdinėja telefonus.

- Vizos dar neduodamos į Lietuvą.

— Lietuvos konsulo dar nėra,— trumpai atsakinėja valdininkas įvairiomis kalbomis, kartą lietuviškai, kitą — lenkiškai, rusiškai, prancūziškai ir t..

Tame kambaryje, kur yra telefonas ir priimdinėjami interesantai, dirba du jauni vyrai. Vienas geriau moka rusiškai, negu lenkiškai, o kitas geriau lenkiškai negu rusiškai.

— „Kas kalba? „Legijonisto" redakcija? Aha! Su interviev pas poną ministerį? Po pusės valandos atvyksit?—kalba per telefoną valdininkas su lenkų žurnalistu.

— „Šiuo laiku ponas ministeris niekam neduoda interviev. Taip. Kada priimdinės žurnalistus – nežinau!

Kaip tenka sužinoti daug redakcijų prašo interviev (sk. interviu), bet veltui.

Taip vienas išeina, kitas ateina. Yra darbelio. Atstovybės tarnautojai nesinervindami kruta, kiekvieną mandagiai priima ir aptarnauja.

Teko pastebėti, kad ir pats ministeris p. Kazys Škirpa daug dirba savo kabinete. Kartais įeina raštinėn ir karišku žvilgsniu maloniai pažiūri į valdininkų darbą, nurodo ir pataria.

Smagu yra matyti, kad Lietuvos Atstovybė nuolat auga ir organizuojasi. Nuoširdus draugiškas jos valdininkų bendradarbiavimas sudaro įspūdį, kad ir pats darbas, nors sunkus, bet yra malonus.

Atstovybės personalas jau susigyvenęs bet dar turės atmainų. Smagus ir simpatingas diplomatas p. Jurgis-Povilas Kairiūkštis iš Varšuvos netrukus išvyks į kitą Lietuvos atstovybę vienoje Pabaltės valstybėje.

K. U.

Pranutė nerami. Ji blaškosi, mėto rankas. Akis įsmeigusi į kažką nematomą taria keistus negirdėtus žodžius. Sunkus alsavimas ją troškina. Ji vos gaudo orą. Nuvargusi ji vėl krinta į pagalves ir užsimerkia.

Tada tylu kambary. Toj tylumoj dar žiauriau skausmas drasko širdį. Ir jaučia ta širdis, kad juoda nelaimė stovi ties ja. Baisi, didelė, neaprėpiama...

— Argi pareikalausi tos aukos, Viešpatie? — klausia ašarotos akys Išganytoją. Erškėčiais vainikuotas veidas žiūri į ją ramybes akimis. Ir motina klausia prie Jo kojų. Ir liejasi sielos skausmas, kaip ašaros ir maldauja...

Pro rūstų nelaimės debesį prasiskverbia spindulėlis. Viltis. Ir pasiekia motinos širdį. Jos nuvargusiam veide — ir skausmas ir nelaimė, Jos akyse — šviesa ir debesys. O visa siela kyla prie Amžinojo ir meldžia jo meilės...

— — — — — — — —

Pranutė praveria akis. Koks ilgas, varginantis slėgė ją sapnas!

Mama, šnabžda jos lūpos, bet balsas nesigirdi. Nuvargęs jos žvilgsnis mato klūpančią motiną. Sunertas rankas, pakeltą veidą. Jai atrodo ji, kaip angelas, kaip šventoji. Su ta šviesa akyse... Ji daugiau, kaip angelas ir kaip šventoji— ji motina.

Motule, motule... — šnabžda ji nuvargus. Ir saldus, sveikas miegas sumerkia jos akis.

Lietuvių kalbos skiltis

Čia iškeltam sumanymui redakcija pritaria ir duos vietos kiekvienam, kas panorės rašyti mūsų kalbos tobulinimo reikalu. Red.

Trečiame „Aido" numeryje buvo įdėtas p. V. Martinkėno straipsnis, kuriame iškelta įdomi mintis *pagerbti motiną, pradedant kovą su „mūsų gimtosios kalbos šiukšlėmis ir biauriomis svetimybėmis"*. Norėčiau, kad tie žodžiai nepasiliktų tik žodžiais...

Visi suprantame gimtosios kalbos reikšmę, žinome, kodėl ją turime mylėti ir gerbti. Gimtosios kalbos kultas nėra XX-to amžiaus mada. Aušrininkai gerai suprato lietuvių kalbos galią, todėl kėlė tą kalbą į padanges. Ir anksčiau nestigo jos garbintojų: Daukantas, Strazdas, Stanevičia ir kiti liūdėjo, matydami savo kalbą niekinamą... Bet gal gražiausiai savo mintis apie gimtąją kalbą yra dar XVI amžiuje išreiškęs didis jos mylėtojas, mūsų rašytojas Daukša. Tik pasiklausykime jo paties žodžių:

„Iš prigimimo kiekvienas labiausiai yra linkęs ir prisirišęs prie savo tautos ir kilmės, taip pat ir prie savo kalbos" (64 pusl.). „Kiekvienas jau iš motinos gauna palinkimo prie savo kalbos, ją vartoti, laikyti ir platinti". „Visų amžių žmonės kalbėjo savo prigimta kalba, visados rūpinosi ją išlaikyti, skleisti, tobulinti ir gražinti" (63 pusl.). „Dievas ir gamta liepia savą kalbą vartoti" (64 pusl.)

„Ne žemės derlumu, ne drabužių įvairumu, ne šalies gražumu, ne miestų ir pilių tvirtumu gyvuoja tauta, bet labiau išlaikymu ir vartojimu savo kalbos, kuri didina ir išlaiko bendrumą, santaiką ir brolišką meilę. Gimtoji kalba yra bendras meilės ryšys, vienybės motina, pilietiškumo tėvas, valstybės sargas. Sunaikink kalbą — sunaikinsi santaiką, vienybę ir dorovę. Sunaikink kalbą — nugriausi saulę nuo dangaus, sumaišysi pasaulio tvarką, atimsi gyvybę ir garbę" (64 pusl.). 1)

Daukšos žodžiai yra taip gražūs ir turiningi, kad neišdrįstu prie jų nieko pridėti.

Nagrinėdami ir aptardami *spaudoje* įvairiausius mūsų ekonominio, visuomeninio, politinio, religinio ir kultūrinio gyvenimo klausimus, nepamirškime dar vienos, nepaprastai svarbios srities—*kalbos dalykų*. Nieks, manau, nepasakys, kad mūsų kasdieninė ir spaudos kalba pavyzdinga, nereikalinga taisymo. O tai nėra džiugus reiškinys. Mėgstame kalbėti apie lietuvių kalbos senumą ir gražumą. Todėl turėtume rimtai susirūpinti jos taisyklingumu, turėtume, p. V. Martinkėno žodžiais, „paskelbti kovą" visoms piktžolėms, kurios mūsų kalbą teršia.

Bet kaip? P. V. M. siūlo mokytis kalbos iš savo motinų. Paieškokime dar kitų priemonių. Kauno Lietuvių Kalbos Draugijos spaudos kalbos sekcijos susirinkime (1935-XII-13 dieną) buvo siūloma „įsivesti laikraščiuose kalbos skyrelius 2)". Gal reikėtų pamėginti tokį „kalbos skyrelį" ir įvesti mūsų „Aide"?

Pamėginkime šio laikraščio skiltyse rašyti kalbos reikalu. Aš, pav., nemėginsiu čia pati ką nors naujo kurti, savo nuomonę reikšti. Stengsiuos tik įvairiuose raštuose ieškoti praktinių kalbos žinių, kurios, mano nuomone; yra mums aktualios ir reikalingos ir jas šio laikraščio skaitytojams teikti. Skelbsiu žinias iš veikalų tų lietuvių kalbos žinovų, kurių autoritetas neginčytinas.

1. Ar galima vartoti *Tamsta esate geras, ar tamsta žinote? Gerbiamas Tamsta, verčiau nutilkite?...*

Negalima! Žodį *tamsta* vartojame, kreipdamiesi į kiek žymesnį asmenį, nedrįsdami pasakyti *tu*. *Tamsta* neatstoja *pono*. Žodį *tamsta* vartojame vietoj įvardžio *tu*, vadinasi, negalima pasakyti *Gerbiamasis Tamsta*, kaip nesakome *Gerbiamasis Tu*; galima vartoti *Gerbiamasis Pone, Tautieti, Bičiuli* ir t.t.,—su daiktavardžiu; taip pat negalima žodžio *tamsta* vienaskaitoje derinti su veiksmažodžiu daugiskaitoje. Turime sakyti: *tamsta esi geras, ar tamsta žinai? Gerbiamasis Pone, Tautieti ir t. t. verčiau nutilk..*

Bet žodis *tamsta* gali būti vartojamas ir daugiskaitoje. Suprantama, veiksmažodžio skaičius turi būti suderintas su žodžio *tamsta* skaičiumi. Taigi pasakysime: *tamstos esate geri, ar tamstos žinote* ir t. t. 3)

2 Ar galima vartoti *sekantis susirinkimas,ateisiu sekančią dieną?*

Negalima! Reikia sakyti *kitas susirinkimas, ateisiu kitą dieną* 4).

3. *Klausti ko, ar klausti ką?*

Kas kita yra „jis *mane* klausė *tavęs*" (iš manęs norėjo sužinoti apie tave), kas kita „jis *manęs* klausė tave" (iš tavęs norėjo ko sužinoti apie mane): reikia, šiaip ar taip, skirti sakymai *„klausia ką„* ir *„klausia ko"* 5).

4. Ar galima sakyti *pas mane yra pinigai, pas jį bus knyga?*

Negalima! Reikia sakyti *aš turiu pinigų, jis turės knygų.*

Prielinksnį *pas* galima vartoti tiktai vietai žymėti, taigi sakome: *gyvenu pas jį. atėjo pas mane, sėskis pas krąsnį* 6).

Elena Horodničiūtė.

---

1) Z. Kuzmickio Lietuvių literatūra II d. 2) GK 1935, 185. 3) Jabl. Raštai. IV. 289 pusl. Palygink dar Gimt. Kal. 1937 m. 99 pusl. 4) Jabl, R. V. 202 pusl. 5) Jabl R. V. 187 p. 6) Jabl. R. IV 291 p. Linksniai ir prielinksniai 115 pusl.

Ne viskas yra auksas, kas žiba

Laisvės, lygybės ir brolybės idėja, kai apie ją rašo arba kalba komunistai ir socijalistai, atrodo labai graži ir viliojanti. Ypač ji sužavi tuos, kuriems tenka gyventi sunkesnėse sąlygose ir sunkiau dirbti. Tos idėjos skelbėjas tvirtina, kad darbo žmonės, kuriuos dabar maža turtingesniųjų grupė išnaudoja, turi buti pirmose eilėse ir pagal savo interesus sutvarkyti gyvenimą. Kartu sakoma tiktai, kad kas kiek padirba, tiek turi gauti vaisių, o kas nieko nedirba, tesižino.

Atrodo, kad tokia santvarka tikrai yra graži, žavinti ir čia žemėje galima kaip rojuje gyventi. Dėl to, tokios idėjos vienam kitam patinka ir tokie žmonės ima galvoti, kad tikrai būtų gera, jeigu ši idėja būtų įgyvendinta. Tačiau taip tik atrodo, o iš tikro yra visai kitaip.

Jau dvidešimt metų, kai Rusijoje komunistų vadai, pasiremdami laisvės, lygybės ir brolybės idėja, kuria naują gyvenimą. Prieš dvidešimt metų komunizmo šulai, išardę caro santvarką ir įvedę savąją, tvirtino, kad Rusijos darbo žmonių pavyzdžiu susitvarkysiąs visas pasaulis, ir paskiros valstybės bei tautos nuolat komunizėsiančios, o paskui prisijungsiančios prie Sovietų Rusijos.

Tačiau šie geri norai neišsipildė. Prie Sovietų Rusijos per 20 metų ne tik neprisijungė nė viena tauta ar valstybė, bet jeigu galėtų, tai su didžiausiu džiaugsmu nuo jos atsiskirtų tos tautos, kurios į tą sąjungą pakliuvo. Po 20 metų didžiausi komunizmo šalininkai jaučiasi laimingi, kai jiems pasiseka paspruktí „buržuazinin pragaran".

Kodėl? Todėl, kad visi žadėti sovietiškos santvarkos planai komunizmo entuzijastus labai apvylė, nes nė vienoj srityje jie nesusilaukė to, kas buvo žadėta. Pasirodė, kad gyvenimo tikrovė yra daug pastovesnė, tikresnė ir galingesnė, negu komunistų svajonės.

Dabartinėje Sovietų Rusijoje gyvena 180 milijonų žmonių, kurių daugumas pripratę aklai pildyti savo viršininkų įsakymus. Visas kraštas labai turtingas ir turi daug visokių žemės turtų. Koki mineralai bei metalai šiuo metu žmonijai pažįstami, tokių S. Rusijoje yra neišsemiami plotai ir kiekiai. Didžiausi plotai, derlingiausios žemės dar guli nenaudojami. Žodžiu, visos priemonės ir sąlygos, kurios reikalingos komunizmo idėjai įgyvendinti, stačiai valkiojasi po kojomis: tik imk ir naudok. Be to, iki šiol tą idėją vykdyti komunistams nieks netrukdė. Užsidarę sunkiai peržengiamomis sienomis, apsistatę gepistų eilėmis, turėdami paklusnią ir galingą armiją, gali laisvai tvarkytis ir organizuotis.

Tuo tarpu per 20 metų vien tik kovoja su pramanytais priešais, išdavikais, šnipais, šunimis ir kitokiais „niekšais". Ir visi tie kalinami ir šaudomi „niekšai" vakar dar buvo pačiose viršūnėse, sprendė bylas, skelbė mirties sprendimus komunizmo ardytojams. Ir taip per 20 metų, kaip užkerėtame rate, vieni kitus žudo, kankina ir vis šaukia, kad ryt, o vėliausia poryt išvalysią visą kraštą, būsią laimingi ir tada pradėsią kovą su viso pasaulio sena santvarka. Bet juo toliau, juo net ir labai užsiangažavę komunistai, kurie gyvena už S. Rusijos ribų, pradeda rimčiau galvoti ir kratosi tų idėjų, šalinasi nuo pasaulinės proletarijato kovos dėl „išlaisvinimo vargstančių masių".

Jeigu kam tenka rimčiau susidomėti dabartiniu gyvenimu Sovietų Rusijoje, tas lengvai supranta, kad ten vadinamos vargstančios masės nė kiek ne geriau gyvena, kaip ir apšauktose nekomunistinėse valstybėse. Juk darbininkas Sovietuose turi mažiau laisvės, negu kitur. Jis čia yra pririštas prie tam tikro darbo ir negali laisvai valdytis; turi dirbti tokį darbą, kokį jam paskiria, ir atlyginimą gauna tokį, kokį paskiria valdžia. Kadangi jis turi gyventi už jo uždarbį pastatytuose namuose, turi valgyti bendroje jo pinigu užlaikomoje valgykloje, turi „aukoti" kas mėnuo nustatytas aukas įvairiems fondams, o proletariškame kooperatyve už mėnesinę algą sugeba nusipirkti tiktai batus,—kenčia daug didesnį skurdą, negu kitose valstybėse bedarbis. Netgi negalį protestuoti, nes kiekvienas nepaklusnusis varomas į komunizmo priešininkų lagierius ir čia turi dirbti sunkiausius darbus kaip didžiausias nusikaltėlis. Žodžiu, Sovietuose „išlaisvintas" darbininkas yra paprasčiausias vergas, kurio užnugaryje stovi komsomolo atstovas, kaip baudžiavos metu koks nors dvaro užveizda.

Negeriau jaučiasi ir ūkininkas. Jis, netekęs žemės, yra suvarytas į kolchozus ir sovchozus, yra tikriausias baudžiauninkas. Gyvena bendruose kolchozo bei sovchozo namuose, gauna ordinariją ir dirba panašiose sąlygose, kaip baudžiavos metu dvare. Net ir sovietų spauda rašo, kad kolchozuose ir sovchozuose vartojamos fizinės bausmės — nusikaltę darbininkai mušami rykštėmis. Geriausiu atveju nepaklusnieji išbraukiami iš kolchozo narių ir esti priversti bastytis, nes kiti kolchozai tokių nepriima.

(Pabaiga 4-me pusl.)

MANO PASTABOS

Atrastas naujas kraštas

Istorikai teigia, kad, atradus Kolumbui Ameriką, pasaulio istorijoje prasidėjo naujas laikotarpis. Vėliau, po kelių amžių, būtent, 1917—1920 metais vėl buvo atrasta Amerika. Antras Amerikos atradimas yra irgi istorinis, nes dolerių ir automobilių kraštui įsikišus į Didįjį karą, to krašto gyventojai arčiau pažino Europą, o mes turėjome progos pažinti yankesus, kuriems anais sunkiais laikais gerokai įsiskolinome. Bet, būdami suktais teisininkais, išsiaiškinome ir jokių skolų nemokame. Toksai europiečių išsisukinėjimas gerokai atšaldė senojo ir naujojo pasaulio santykius, bet vis dėlto šiuo metu daugiau vieni apie kitus žinome, negu prieš karą. Vis, mat, glaudesni santykiai.

Dabar vėl atrastas naujas kraštas, tik ne kurioje kitoje pasaulio dalyje, ne legendarinėje Atlantidoje, bet Europoje. Tas kraštas vadinasi Lietuva.

Kai kas apie šį kraštą nuo seniai žinojo, daugelis aukštai vertino jo gyventojų dvasinę ir medžiaginę kultūrą, o nemaža žymių mokslininkų atsidėję studijuoja gražiąją „egzotinio" Lietuvos krašto žmonių kalbą. Daugelis taip pat radijo bangomis klauso skambių tos šalies gyventojų dainų, muzikos.

Tačiau ne visi norėjo žinoti, kas darosi krašte, kurio vardas Lietuva; buvo ir tokių, kurie ir girdėti nenorėjo apie Lietuvą, o jei reikalas vertė apie tą kraštą prasitarti, tai ką gi?

1. Valstybė? E! — Netašytų kaimiečių sambūrys.

2. Politika. E! — Vokiečių ir bolševikų viešpatavimas.

3. Ekonominė padėtis. E! — Elgetynas; nėra nei žibalo, nei cukraus, nei anglies, nei netgi skalų, kadangi vokiečiai visus miškus iškirto.

4. Kultūrinė būklė. E! — Kelios liaudies dainos, dvi trys kunigų parašytos brošiūros, kelios gimnazijos be mokytojų ir visa eilė kitų menkysčių.

Tik štai skaitome:

1. Valstybė? — Oho! Vairuojama prityrusių valstybės vyrų, iš kurių daug ko galima pasimokyti.

2. Politika? — Oho! Ką ir kalbėti. Lietuviška, visos tautos gerove paremta. Į ją svetimas uodas ir nosies neįkiš.

3. Ekonominė būklė? — Oho! Turtai, kai pas maharadžą. Upės pienu teka, ežeruose medus, cukraus maišai pakelėse guli, anglių gauna iš visur dovanai, žibalo kiek nori, miškai neliesti, kaimiečiai visi turi elektrą.

Kultūrinė būklė? — Oho! Gražiausios pasaulyje liaudies dainos. Literatūra nepaprastai gausi vertingais veikalais, visame krašte daugybė gerai pastatytų gimnazijų, muzika taip aukštai pakilusi, kad net Krokuvos Ikacas deda entuziastiškus straipsnius, ir yra visa eilė kitų kultūrinių brangenybių.

Žodžiu, naujai atrastame krašte yra tokie dalykai, apie kuriuos pradedant Vilniaus kurjerku ir baigiant Krokuvos Ikaciniku nieks iki šiol nieko nežinojo, kaip in illo tempore nieko nežinojo apie Ameriką Krištapas Kolumbas.

Tik kai kam nesmagu,kad naujai atrastojo krašto gyventojai nerodo didelio entuziazmo. Galas žino kodėl? Vienas tik Skrupskelis, pradėjo džiaugtis, bet jam nieks netiki. Kad taip ponas Skrupskelis pasifatiguotų pas mus? Gal tada dar labiau „džiaugtųsi"?

R. M.

— Šio mėn. 11 dieną rytą Brazilijoje buvo kilęs maištas. Dabartinės santvarkos priešininkai norėjo nuversti prezidentą Vargą, bet nepavyko. Sukilėlių vadai suimti ir bus teisiami.

— Lenkų spauda praneša, kad šio mėn. 29 dieną į Varšuvą atvyks Rumunijos premjeras patriarchas Mironas.

— Čekoslovakijos vyriausybė atėmė debitą didžiausiems Vienos laikraščiams, kurie varė agitaciją prieš Čekoslovakiją.

— Šio mėn. 11 d. vienoje Anglijos anglių kasykloje, sprogus dujoms, žuvo 79 darbininkai.

VILNIAUS KRONIKA

Sveikinimai mūsų laikraščiui

„Aido" pasirodymo proga iš viso mūsų krašto redakcija gauna nuo savo skaitytojų daug sveikinimų ir linkėjimų ir kartu pažadų, kad „Aidas" turėsiąs jų paramos.

Malonu pažymėti, kad tarp Vilniaus ir Kauno pradėjus veikti paštui, „Aidas" gauna daug sveikinimų ir iš Kauno.

Kurie lietuviški laikraščiai yra uždrausti

Iš Kaune leidžiamų laikraščių, šie yra uždrausti ir jiems atimtas debitas Lenkijoje:

1936 metais buvo uždrausti: Lietuvos Aidas, Ūkininko Patarėjas, Tautos Mokykla ir Akademikas.

1937 metais uždraustas žurnalas Neo-Lithuania ir *šiemet* uždrausti dienraščiai Lietuvos Žinios ir XX Amžius.

Tuo pačiu metu buvo uždrausti ir kai kurie Jungtinėse Šiaurės Amerikos Valstybėse leidžiami lietuviški laikraščiai, kaip pavyzdžiui: Vienybė, Amerikos Lietuvis, Dirva ir Margutis. Taip pat uždraustas Argentinoje leidžiamas savaitraštis Išvien.

Visų suminėtų laikraščių debito atėmimas yra paskelbtas Vilniaus Vaivadijos Įstaigos žiniose (Dziennik Urzędowy).

Tose pačiose žiniose yra paskelbtas ir kai kurių Kaune išleistų knygų debito atėmimas. Ir taip, pavyzdžiui, 1937 metais atimtas debitas dabartinio Lietuvos Prezidento Antano Smetonos raštams:

1. Vienybės gairėmis,
2. Šviesos takais,
3. Atgimstant ir
4. Lietuvių santykiai su lenkais.

Be to, atimtas debitas dar šioms knygoms: Lituva, tėvyne mūsų (1935 m.), Kryžiai ir kryželiai, Drugeliai ir Altorių šešėly — 1937 metais.

Šis pastarasis netrukus pasirodys lenkų kalba; leidžia jį knygų bendrovė „Rój".

Dėl lietuviškų laikraščių gavimo.

Kaip žinia, šio mėn. 10 dieną prasidėjo tiesioginis pašto susisiekimas su Lietuvos Valstybe. Tą dieną daugelis Vilniaus gyventojų išsiuntė laiškus į Kauną ir kai kurie gavo iš ten nuo pažįstamųjų ir giminių taip pat nemaža laiškų.

Prasidėjus tiesioginiam pašto susisiekimui, darosi aktualus Kauno lietuviškų laikraščių gavimas. Šį klausimą palietė Kur. Wil." šio mėn. 10 dieną, tarp kitko pareikšdamas:

„Į Lietuvą galima siųsti įvairius laikraščius. Galimas daiktas, kad po kelių dienų kai kuriuose Kauno miesto kioskuose bus pardavinėjami Vilniaus lietuvių laikraščiai ir lenkiški dienraščiai. Šie tik tuo atveju, jei jiems neatimtas debitas. Taip pat laukiama, kad į Lenkiją bus siunčiami lietuviški dienraščiai ir lenkiški dienraščiai, leidžiami Lietuvoje".

Prie šios žinios norime pridėti vieną kitą savo pastabą. Visų pirma nežinia, ar Lietuvos Valstybėje yra atimtas debitas nors vienam lenkiškam dienraščiui, leidžiamam Lenkijoje. Kas dėl lietuviškų dienraščių ir apskritai laikraščių, tai aukščiau dedame sąrašą tų lietuviškų laikraščių, kuriems Lenkijoje yra atimtas debitas.

Vilniuje leidžiamų lietuviškų laikraščių redakcijos iš Kauno lietuviškų laikraščių negauna nuo 1936 metų.

Ta proga „Kur. Wil." jau pradėjo reklamuoti Kaune leidžiamą lenkišką savaitraštį „Chata Rodzinna", kuris eina be perkraukos šešiolikti metai.

Bus minima Motinos Diena

Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugija gegužės 15 dieną (sekmadienį) rengia Motinai pagerbti vakarą, kuris įvyks Vytauto Didžiojo gimnazijoje.

Vakaro programoje: paskaita dainos, deklamacijos, gyvasis paveikslas, muzika. Pradžia 19 valandą 30 min.

Įėjimas nemokamas.

Pasveiko kun. prof. V. Taškūnas

Beveik du mėnesiu sirgęs Vilniaus Kunigų seminarijos lietuvių kalbos profesorius ir savaitraščio „Vilniaus Aušros" redaktorius kun. Vincentas Taškūnas jau yra pasveikęs ir šiomis dienomis vėl ėmė darbuotis. Jis gydėsi Vilniaus Lietuvių Ligoninėje.

Pamaldos už a.a. d-rą Alseiką.

Lietuvių Ligoninės direkcijos rūpesčiu, šio mėn. 11 dieną šv. Mikalojaus bažnyčioje buvo atlaikytos gedulinės pamaldos už a.a. d-ro D. Alseikos vėlę.

Paleisti iš kalėjimo lietuviai

Šių metų kovo mėn. 18 dieną Vilniuje Kauno Žemės Lenkų Sąjunga rengė prieš Lietuvą nukreiptą mitingą. Prieš mitingą diena anksčiau Vilniaus gatvėse buvo išlipinti plakatai, kuriuose buvo raginama dalyvauti mitinge.

Lenkų laikraščiai („Mały Dziennik") rašė, kad kovo 17 dienos naktį kai kuriose vietose tie plakatai buvo užlipinti pranešimu, kad mitingas neįvyksiąs.

Ryšium su tuo buvo suimti šie lietuviai: stud. Vincas Matuiza, mokyt. Julius Michnevičius, medicinos absolventas Juozas Markavičius ir amatininkai: Antanas Poviškis ir Vladas Miškinis.

Dabar tenka sužinoti, kad šie lietuviai gegužės 11 dieną iš Lūkiškių kalėjimo paleisti.

Nauji literatūros kūriniai

Šiomis dienomis išeina iš spaudos Vl. Radziulio romanas Žingsniai gyveniman, kuriame autorius vaizduoja šio krašto lietuvių gyvenimą, o ypač emigraciją į Latviją.

Taip pat gegužės mėn. pabaigoje išeis iš spaudos Onos Miciūtės eilėraščių rinkinys Žiburiai pelkėse.

Pirmoji diena.

Kaip žinia, šio mėn. 10 dieną prasidėjo tarp Lietuvos ir Lenkijos valstybių tiesioginis susisiekimas paštu.

Tą dieną, kaip pranešama, į Lietuvą buvo išsiųsta apie 1.500 laiškų ir atviručių. Taip pat daugelis kalbėjo telefonais.

Šis tas iš teismo.

Vietos lenkų spaudoje pasirodė žinių, kad Vilniaus apygardos teismo pirmininku yra paskirtas teisėjas *Mitraševskis,* dirbęs ligi šiol Varšuvoje.

Ligšiolinis Vilniaus apeliacijos teismo prokuroras *Parčevskis* perkeltas į aukščiausią teismą Varšuvoje, o Vilniaus apeliacijos teismo pirmininku paskirtas ligšiolinis apygardos teismo pirmininkas *Šaniavskis.*

Kartu pranešama, kad šiomis dienomis 46 teismo aplikantai laikė egzaminus. Išlaikė iš viso 24 asmens: 17 lenkų ir 7 žydai.

* * *

REDAKCIJOS ATSAKYMAS

M. Bucilinui. Pranešame, kad Tamsta už viską esate mums skolingas, skaitant ir šiuos metus — 7 auks.

Ne viskas yra aukas, kas žiba

(Pabaiga iš 3 pusl.).

O kadangi bedarbiu būti draudžiama, tai tokius išmestuosius ima į nusikaltusiųjų lagerius ir verčia dirbti įvairius sunkiausius darbus (pav., 300.000 tokių nepaklusniųjų kasa kanalus).

Nepavydėtinai atrodo ir tautinis gyvenimas. Nors komunistai skelbia, kad kiekviena tauta gali turėti savo mokyklas, įstaigas, visur vartoti savo kalbą, tačiau praktikoje viešpatauja rusų kalba. Sovietų Baltgudijoje jau kelis kartus buvo reformuojama gramatika, kad ji būtų panašesnė į rusų. Dabar reformuojama ir gudų kalba, kad kuo mažiausiai būtų skirtumų tarp gudų ir rusų kalbų. Tas pat daroma ir su kitų tautų kalbomis. Tokiu būdu visos tautos stengiamasi surusinti, nutautinti.

Nekalbėdami apie kultūrinį gyvenimą, kuris yra labai suvaržytas, įstatytas į siaurus rėmus (kurie kasdieną keičiami), ir apie kitas viešojo gyvenimo sritis, turime pripažinti, kad skelbtos ir skelbiamos komunizmo idėjos visai neatitinka tikrovę, kuri yra Sovietų Sąjungoje, kad tos idėjos yra visai nerealios, neįgyvendinamos. Tos idėjos, tai žmonijos pražūtis.

Dėl to reikia stebėtis, kad kai kada ta idėja randa pasekėjų ir garbintojų net ir mūsų krašte. O labiau yra nuostabu, kad šias idėjas dažnai skelbia arba bent paruošia joms dirvą net inteligentiški asmens, kurie, rodos, galėtų galvoti.

Kas.

Sovietų Rusijoje nieko naujo

Jau anksčiau spaudoje buvo pasirodžiusių žinių, kad šiemetinis kariuomenės paradas Maskvoje šio mėn. 1 dieną buvo visai menkas ir net suvaryti žiūrėti parado gyventojai mažai šūkavo. Mat, prieš tai jau buvo žinių apie daugelio karininkų suėmimą.

Dabar japonų spauda plačiai rašo apie susektą aukštųjų karininkų sąmokslą prieš Staliną. Pasak japonų spaudos, prieš šio mėn. 1 dieną buvo suimta 200 aukštųjų karininkų, kurie buvo sudarę organizaciją, pavadintą „Sovietų Sąjungos Išvadavimas". Organizacija buvusi nukreipta prieš Staliną ir todėl, ją susekus, keli šimtai aukštųjų karininkų bus sušaudyta.

Pranešama taip pat, kad prieš minėtą kariuomenės paradą visi kareiviai buvo išreviduoti ieškant ginklų. Paradą priėmęs ne patsai Stalinas, bet kas kitas, panašus į Staliną.

Laiškas Redakcijai

Pone Redaktoriau!

Nuolankiai prašau duoti vietos šiam mano pareiškimui:

Sužinojęs, kad lietuvių spaudoje buvo įdėtas neva pasikalbėjimas su manimi, šiuo pareiškiu, kad su jokiu laikraštininku nesu kalbėjęs ir jokių pareiškimų niekam nesu davęs.

Pr. Žižmaras.

Vilnius, 1938-V-10 d.

Vilniaus Lietuvių Meno ir Literatūros Draugija

šio mėn. 17 d. Lietuvių Studentų S-gos salėje rengia

Gudų poezijos vakarą

Referatą apie gudų poeziją skaitys lietuviškai p. Vytautas Tumas. Po to gudiškai deklamuos eilėraščius gudų poetas Maksimas Tankas. Taip pat bus deklamuojami lietuvių poetų eilėraščiai, versti į gudų kalbą.

Vakaro pradžia 20 val.

KARAS KINIJOJE

Mūšiai dėl Sučau.

Japonai, kaip žinia, nori užimti tą didžiulį Kinijos plotą, kuris yra tarp Geltonosios ir Mėlynosios upių. Viena jų kariuomenė eina iš šiaurės ir ją kiniečiai sulaikė prie Geltonosios upės; čia ir eina labai smarkūs mūšiai. Kitai japonų kariuomenei pasisekė pereiti per Mėlynąją upę ir ji iš lėto slinksta į šiaurę, prie Sučau miesto, žymaus Kinijos geležinkelių mazgo.

Veikiančiai pietuose japonų kariuomenei pasisekė pralaužti kiniečių frontas prie Huai upės ir pusistūmėti Sučau link. Kiniečiai deda visas pastangas sulaikyti japonus.

Tuo pat metu pradėjo smarkiau spausti kiniečius ir šiaurinė japonų kariuomenė. Ir jai bene pasisekė vienur kitur pastūmėti kiniečius. Dabar tarp abiejų japonų kariuomenių beliko tik apie 150 kilometrų kelio.

Kinų partizanai vėl pasirodė prie Šanchajaus miesto.

Japonai graso Sovietų Rusijai.

Sov. Rusija padeda kiniečiams ginklais ir instruktoriais. Su tuo ji labai ir nesislepia.

Pastaruoju metu Japonijos užsienių reikalų ministeris Hirota per pasikalbėjimą su laikraštininkais smarkiai puolė Sov. Rusiją už teikiamą kiniečiams paramą. Jis tarp kita pabrėžė, kad japonai yra kantrūs, bet jų kantrumui taip pat yra ribos ir, jei Sov. Rusija nesiliaus padėdinėti Čangkaišekui, tai Japonija padarysianti iž tokio jos elgesio atitinkamas išvadas. Japonijos min. Hirota, vadinas, davė suprasti, kad japonai gali pradėti karą ir su Sov. Rusija.

Min. Hirota dar labiau puolė Čangkaišeką. Su juo, esą, japonai jokiu būdu negali susitaikyti, nes jis esąs ant komunistų pavadžio, o komunistai — aršiausi Japonijos priešai. Čangkaišekas, esą, turįs būti sunaikintas, arba jį nužudysią komunistai, jei panorėsiąs susitaikyti su japonais.

Sov. Rusija pradėjo stiprinti savo kariuomenę Tolimuose Rytuose. Maršalas Bliucheris gavo daug tankų, šarvuotų traukinių, lėktuvų. Taip pat pradėta didinti laivų skaičius Amuro upėje ir stiprinti Vladivostoko tvirtovė. Tai yra lyg ir atsakymas į min. Hirotos grasinimus.

KARAS ISPANIJOJE

Karo veiksmai pradeda gyvėti

Pabiuręs oras trukdo karo veiksmus,—per liūtis taip išmirko žemė, kad sumotorizuotoji kariuomenė negali nė pajudėti. Tik lengvesnės kariuomenės dalys kiek judresnės ir stumiasi priekin.

Nacionalistai šiuo metu nuo Ebro upės slenka į pietus. Karo veiksmai eina prie Viduržemio jūros prie Kastelono miesto, Teruelio ir Morelos miestų apylinkėse. Morelos apylinkėse nacionalistams pasisekė apsupti kalnuotą vietovę, apie 50 kvadratinių kilometrų ploto, ir joje gana žymias vyriausybininkų jėgas.

Vyriausybininkai savo pranešimuose taip pat pripažįsta, kad jų kariuomenė traukiasi atgal ir neišgali atsispirti nacionalistams.

Nacionalistai nenori kompromiso

Paskutiniu metu, prieš Tautų Sąjungos Tarybos posėdžius, nacionalistams buvo pasiūlyta padaryti kai kurių nuolaidų vyriausybininkams ir su jais susitaikyti. Nacionalistai per radiją pranešė, kad jie jokių nuolaidų vyriausybininkams nepadarysią ir su jais lygiomis nesikalbėsią. Savo pranešime jie sako, kad kovosią iki tol, kol vyriausybininkų Ispanijoje nebeliksią nė ženklo,— vyriausybininkai, esą, turį tik pasiduoti.

Įvairumai

Kodėl neįvyksta kalinių pasikeitimas tarp Lietuvos ir Sovietų Rusijos?

Jau prieš karą įvairiose Rusijos vietose gyveno gana daug lietuvių. Karo metu tas skaičius keleriopai padidėjo, nes iš Lietuvos į Rusiją nuo karo veiksmų buvo pasitraukę apie pustrečio šimto tūkstančių žmonių. Po karo iš Rusijos daugybė lietuvių sugrįžo, bet dar gana daug ir paliko.

1920 metų liepos 12 dienos Lietuvos Rusijos taikos sutartimi buvo nustatyta, kad nuo sutarties įsigalėjimo per dvejus metus visi lietuviai, kurie per tą laiką nevažiuos į Lietuvą, turės priimti Lietuvos pilietybę. Kurie per tą laiką Lietuvos pilietybės neįsigys, taps Sovietų Rusijos piliečiais. Kurie priėmė Lietuvos pilietybę, tie vėliau bet kada galėjo grįžti į Lietuvą. Bet buvo nemažai ir tokių, kurie nei pilietybės nepriėmė, nei nustatytu laiku negrįžo į Lietuvą. Šie yra dabar Sovietų Rusijos piliečiai ir jiems grįžti į Lietuvą kelias yra galutinai užkirstas. Sovietų Rusija savo piliečių į užsienius neišleidžia.

Daugelis lietuvių sunkiai susigyvena su komunistų šalies santvarka. Dažnas lietuvis dėl įvairių priežasčių patenka ir į kalėjimus. Į Lietuvos pasiuntinybę Maskvoje dažnai gaunama laiškų, kuriuose kalinamieji lietuviai prašo juos išvaduoti iš kalėjimų ir išvežti į Lietuvą.

Lietuvos pasiuntinybė stengiasi tokiems nelaimingiems pagelbėti. Jam yra tik vienas būdas — tai juos iškeisti į Lietuvoje kalėjimu nubaustus komunistus. Jau keleta kartų yra įvykę tokie pasikeitimai. Paskutinis kaliniais su Sovietais pasikeitimas įvyko prieš porą metų. Tuomet buvo paliuosuota iš Sovietų kalėjimų vienas vyskupas, keliolika kunigų ir šiaip ne mažai žmonių.

Dabar vėl buvo sudarytas sąrašas asmenų, kuriuos Lietuva norėtų išvaduoti iš komunistų kalėjimų. Buvo jau pradėti pasitarimai apie kalinių pasikeitimą. Bet dabar Sovietų Rusijos vyriausybė visai nutraukė tas derybas, ir kaliniais nenori keistis.

Manoma, kad Sovietų Rusijos vyriausybė Lietuvos kalėjimuose esamus komunistus įtaria trockizme. Be to, buvo atsitikimų, kad iš Lietuvos į Sovietų Rusiją iškeistieji komunistai parbėgdavo atgal į Lietuvą ir ten kritikuodavo komunistų santvarką ir gyvenimą. Gali būti dėl šių priežasčių Sovietų Rusija ir nenori keistis su Lietuva politiniais kaliniais.

„L. B."

L. Kred. Kooperatyvas
priima indėlius nuo 1 auks.
įvairiems terminams ir moka
geriausias palūkanas

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA:
Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1.
Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 2 doleriai.
Atskiro numerio kaina 10 skatikų.
Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**
„RUCH" spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.